Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kymmenes jaosto)

23 päivänä lokakuuta 2025 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Direktiivi (EU) 2015/2302 – Matkapaketit ja yhdistetyt matkajärjestelyt – Matkapaketin toteuttaminen – Sopimuksenvastaisuus – 14 artiklan 1 kohta – Oikeus asianmukaiseen hinnanalennukseen – 14 artiklan 2 kohta – Oikeus asianmukaiseen vahingonkorvaukseen – 14 artiklan 3 kohdan b alakohta – Olosuhteet, joiden johdosta matkustajalla ei ole oikeutta vahingonkorvaukseen – Sopimuksenvastaisuus, joka johtuu kolmannesta osapuolesta, jolla ei ole yhteyttä matkapakettisopimukseen sisältyvien matkapalvelujen suorittamiseen, ja joka on ennalta arvaamaton tai väistämätön – Tuottamuksen osoittaminen – 4 artikla – Yhdenmukaistamisen taso – Suoritettujen maksujen palauttaminen kokonaisuudessaan osittain suoritetuista palveluista huolimatta – 1 artikla – Kuluttajansuojan korkea taso – 25 artikla – Seuraamukset – 3 artiklan 12 alakohta – Väistämättömien ja poikkeuksellisten olosuhteiden käsite – Julkisen vallan toimi

Asiassa C-469/24 [Tuleka] [i],

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Sąd Rejonowy w Rzeszowie (Rzeszówin piirioikeus, Puola) on esittänyt 27.3.2024 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 3.7.2024, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

B.F. (1) ja

B.F. (2)

vastaan

Z. sp. z o.o.,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kymmenes jaosto),

toimien kokoonpanossa: tuomari E. Regan, joka hoitaa jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit D. Gratsias ja B. Smulders (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: L. Medina,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

* Oikeudenkäyntikieli: puola.

[i] Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa asian minkään asianosaisen todellista nimeä.

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Puolan hallitus, asiamiehinään B. Majczyna ja D. Lutostańska,

– Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek, S. Šindelková ja J. Vláčil,

– Kreikan hallitus, asiamiehinään Z. Chatzipavlou ja C. Kokkosi,

– Euroopan komissio, asiamiehinään I. Rubene ja A. Szmytkowska,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee matkapaketeista ja yhdistetyistä matkajärjestelyistä sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/83/EU muuttamisesta ja neuvoston direktiivin 90/314/ETY kumoamisesta 25.11.2015 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/2302 (EUVL 2015, L 326, s. 1) 1 artiklan, 3 artiklan 12 alakohdan, 4 artiklan ja 14 artiklan 1–3 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä kaksi matkustajaa eli B.F. (1) ja B.F. (2) ja toisaalta matkanjärjestäjä Z. sp. z o.o. ja joka koskee näiden matkustajien esittämää hinnan palauttamista ja vahingonkorvausta koskevaa vaatimusta sellaisen matkapaketin johdosta, joka ei ole toteutunut sovitulla tavalla.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 2015/2302 johdanto-osan 3 ja 31 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(3) [SEUT] 169 artiklan 1 kohdassa ja 169 artiklan 2 kohdan a alakohdassa määrätään, että unioni myötävaikuttaa kuluttajansuojan korkean tason saavuttamiseen toimenpiteillä, jotka se toteuttaa [SEUT] 114 artiklan nojalla.

– –

(31) Matkustajien olisi myös voitava purkaa matkapakettisopimus asianmukaisen ja perustellun peruutusmaksun maksamista vastaan milloin tahansa ennen matkapaketin alkamista ottaen huomioon odotetut kustannussäästöt sekä matkapalvelujen vaihtoehtoisesta käytöstä saadut tulot. Heillä olisi myös oltava oikeus purkaa matkapakettisopimus peruutusmaksua suorittamatta, jos väistämättömät ja poikkeukselliset olosuhteet vaikuttavat merkittävästi matkapaketin toteuttamiseen. Tällaisiin olosuhteisiin voivat kuulua esimerkiksi sota, muut vakavat turvallisuusongelmat kuten terrorismi, merkittävät riskit ihmisten terveydelle

kuten vakavan taudin esiintyminen matkakohteessa tai luonnonkatastrofit kuten tulvat, maanjäristykset tai sääolosuhteet, jotka tekevät mahdottomaksi matkapakettisopimuksessa määritetyn turvallisen matkustamisen kohteeseen.”

4 Kyseisen direktiivin 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Kohde”, säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on edistää sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa ja saavuttaa kuluttajansuojan korkea ja mahdollisimman yhtenäinen taso lähentämällä jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten tiettyjä osia, jotka koskevat matkustajien ja elinkeinonharjoittajien välisiä matkapaketteja ja yhdistettyjä matkajärjestelyjä koskevia sopimuksia.”

5 Kyseisen direktiivin 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan

– –

12) ’väistämättömillä ja poikkeuksellisilla olosuhteilla’ tilannetta, johon tällaiseen tilanteeseen vetoava osapuoli ei voi vaikuttaa ja jonka seurauksia ei olisi voitu välttää, vaikka kaikki kohtuulliset toimenpiteet olisi toteutettu;

13) ’vaatimustenmukaisuuden laiminlyönnillä’ matkapakettiin sisältyvien matkapalvelujen suorittamatta jättämistä tai virheellistä suorittamista;

– –”

6 Direktiivin 2015/2302 4 artiklassa, jonka otsikko on ”Yhdenmukaistamisen taso”, säädetään seuraavaa:

”Ellei tässä direktiivissä toisin säädetä, jäsenvaltiot eivät saa kansallisessa lainsäädännössään pitää voimassa tai ottaa käyttöön tässä direktiivissä säädetyistä poikkeavia säännöksiä, ei myöskään tiukempia tai sallivampia säännöksiä niin, että matkustajien suojan taso olisi erilainen.”

7 Direktiivin 2015/2302 13 artiklassa, jonka otsikko on ”Vastuu matkapaketin toteuttamisesta”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että matkanjärjestäjä on vastuussa matkapakettisopimukseen sisältyvien matkapalvelujen toteuttamisesta riippumatta siitä, suorittavatko matkanjärjestäjä itse vai muut matkapalvelun tarjoajat nämä palvelut.

Jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai ottaa käyttöön kansallisessa lainsäädännössään säännöksiä, joiden nojalla myös matkanvälittäjä on vastuussa matkapaketin toteuttamisesta. Tässä tapauksessa kaikkia matkanjärjestäjään sovellettavia 7 artiklan sekä III luvun, tämän luvun ja V luvun säännöksiä sovelletaan soveltuvin osin myös matkanvälittäjään.

– –

3. Jos jotakin matkapalvelua ei suoriteta matkapakettisopimuksen mukaisesti, matkanjärjestäjän on korjattava vaatimustenmukaisuuden laiminlyönti, paitsi jos:

a) se on mahdotonta; tai

b) se aiheuttaa kohtuuttomia kustannuksia ottaen huomioon vaatimustenmukaisuuden laiminlyönnin laajuus ja kyseessä olevien matkapalvelujen arvo.

Jos matkanjärjestäjä ei tämän kohdan ensimmäisen alakohdan a tai b alakohdan mukaisesti korjaa vaatimustenmukaisuuden laiminlyöntiä, sovelletaan 14 artiklaa.

– –

5. Jos merkittävää osaa matkapalveluista ei voida suorittaa matkapakettisopimuksen mukaisesti, matkanjärjestäjän on tarjottava ilman matkustajalle aiheutuvia lisäkustannuksia matkapaketin jatkamiseksi soveltuvat vaihtoehtoiset järjestelyt, jotka ovat mahdollisuuksien mukaan laadultaan vastaavat tai paremmat kuin ne, jotka on esitetty sopimuksessa, myös silloin kun matkustajan paluu lähtöpaikkaan ei toteudu sovitulla tavalla.

Jos ehdotettujen vaihtoehtoisten järjestelyjen mukainen matkapaketti on laadultaan heikompi kuin matkapakettisopimuksessa on esitetty, matkanjärjestäjän on myönnettävä matkustajalle asianmukainen hinnanalennus.

Matkustaja voi kieltäytyä ehdotetuista vaihtoehtoisista järjestelyistä ainoastaan, jos ne eivät ole verrattavissa siihen, mitä matkapakettisopimuksessa oli sovittu, tai jos myönnetty hinnanalennus on riittämätön.

– –”

8 Kyseisen direktiivin 14 artiklassa, jonka otsikko on ”Hinnanalennus ja vahingonkorvaus”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että matkustajalla on oikeus asianmukaiseen hinnanalennukseen minkä hyvänsä sellaisen ajanjakson osalta, jota vaatimustenmukaisuuden laiminlyönti koskee, jollei matkanjärjestäjä näytä toteen, että vaatimustenmukaisuuden laiminlyönti johtuu matkustajasta.

2. Matkustajalla on oikeus saada matkanjärjestäjältä asianmukainen korvaus kaikista vahingoista, joita hänelle aiheutuu vaatimustenmukaisuuden laiminlyönnin vuoksi. Korvaus on suoritettava ilman aiheetonta viivytystä.

3. Matkustajalla ei ole oikeutta vahingonkorvaukseen, jos matkanjärjestäjä osoittaa, että vaatimustenmukaisuuden laiminlyönti

a) johtuu matkustajasta;

b) johtuu kolmannesta osapuolesta, jolla ei ole yhteyttä matkapakettisopimukseen sisältyvien matkapalvelujen suorittamiseen, ja on ennalta arvaamaton tai väistämätön; tai

c) johtuu väistämättömistä ja poikkeuksellisista olosuhteista.

– –”

9 Direktiivin 2015/2302 25 artiklassa, joka otsikko on ”Seuraamukset”, säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on annettava säännöt, jotka koskevat seuraamuksia, joita sovelletaan tämän direktiivin nojalla annettujen kansallisten säännösten rikkomuksiin, ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet seuraamusten täytäntöönpanon varmistamiseksi. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.”

Puolan oikeus

10 Matkapaketeista ja yhdistetyistä matkajärjestelyistä 24.11.2017 annetun lain (ustawa o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych; Dz. U 2017, järjestysnumero 2361), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä matkalaki), 4 §:ssä säädetään seuraavaa:

”_ _

15) väistämättömillä ja poikkeuksellisilla olosuhteilla tarkoitetaan tilannetta, johon tällaiseen tilanteeseen vetoava osapuoli ei voi vaikuttaa ja jonka seurauksia ei olisi voitu välttää, vaikka kaikki kohtuulliset toimenpiteet olisi toteutettu;

16) sopimuksenvastaisuudella tarkoitetaan matkapakettiin sisältyvien matkapalvelujen suorittamatta jättämistä tai virheellistä suorittamista;

_ _”

11 Kyseisen lain 50 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Matkustajalla on oikeus hinnanalennukseen kunkin sellaisen ajanjakson osalta, jota sopimuksenvastaisuuden todetaan koskevan, paitsi jos sopimuksenvastaisuus on aiheutunut ainoastaan matkustajan toiminnasta tai laiminlyönnistä.

2. Matkustajalla on oikeus korvaukseen aineellisista tai aineettomista vahingoista, joita hänelle on aiheutunut sopimuksenvastaisuuden vuoksi. Matkanjärjestäjän on maksettava korvaus viipymättä.

3. Matkustajalla ei ole oikeutta korvaukseen vahingoista sopimuksenvastaisuuden perusteella, jos matkanjärjestäjä näyttää toteen, että

1) sopimuksenvastaisuus johtuu matkustajan tuottamuksesta

2) sopimuksenvastaisuus johtuu sellaisen kolmannen osapuolen tuottamuksesta, jolla ei ole yhteyttä matkapakettisopimukseen sisältyvien matkapalvelujen suorittamiseen, ja on ennalta arvaamaton tai väistämätön

3) sopimuksenvastaisuus johtuu väistämättömistä ja poikkeuksellisista olosuhteista.

_ _”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

12 Pääasian kantajat tekivät 27.7.2022 pääasian vastaajan kanssa 8 696 Puolan zlotyn (PLN) (n. 2 048 euroa) hintaan sopimuksen matkasta ja all inclusive -majoituksesta viiden tähden hotellissa Albaniassa ajanjaksolle 1.9.–8.9.2023.

13 Ensimmäisenä matkapäivänään pääasian kantajat heräsivät hotellin kahden uima-altaan purkutöistä aiheutuneeseen meteliin. Nämä työt kestivät kyseisen matkan ensimmäisten neljän päivän aikana klo 7.30–19.30. Albanian viranomaiset olivat määränneet töistä, ja ne tehtiin eri tiedotusvälineiden ja poliisin läsnä ollessa. Töiden päätteeksi molemmat uima-altaat, rantapromenadi, päällystetty ranta-alue, josta oli pääsy mereen, ja merenrantainfrastruktuuri oli purettu.

14 Saman matkan aikana pääasian kantajat joutuivat jonottamaan pitkään aterioidensa saamiseksi, ja heidän oli saavuttava paikalle ruokailuaikojen alussa, koska tarjolla oli vain vähän annoksia. Myöskään välipaloja ei tarjottu hotellivieraille kello 17.00, kuten oli pitänyt.

15 Matkan kolmen viimeisen päivän aikana aloitettiin lisäksi työt viidennen kerroksen lisäämiseksi kyseiseen hotelliin. Hissit, joita hotellin asiakkaat olivat käyttäneet, kuljettivat näihin töihin tarvittavat rakennusmateriaalit.

16 Matkan jälkeen pääasian kantajat vaativat pääasian vastaajaa maksamaan 22 696 zlotyn (n. 5 346 euroa) suuruisen korvauksen eli 8 696 zlotya (n. 2 048 euroa) korvauksena heille siitä aiheutuneesta aineellisesta vahingosta, että pääasian vastaaja on tuottamuksellisesti jättänyt täyttämättä kyseessä olevan matkapakettisopimuksen, ja 14 000 zlotya (n. 3 298 euroa) korvauksena heille aiheutuneesta aineettomasta vahingosta.

17 Pääasian vastaaja kieltäytyi suorittamasta tätä maksua. Se väitti, että koska kyseiset purkutyöt olivat seurausta Albanian viranomaisten päätöksestä, jota sen oli noudatettava, se oli joutunut tilanteeseen, jossa oli kyse väistämättömistä ja poikkeuksellista olosuhteista, jotka vapauttavat sen velvollisuudesta maksaa pääasian kantajille vahingonkorvausta. Se toteaa lisäksi tarjonneensa pääasian kantajille 750 zlotyn (n. 165 euroa) arvoista lomakuponkia korvauksena näistä purkutöistä johtuneesta sopimuksenvastaisuudesta.

18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, pohtii ensinnäkin, onko matkalain 50 §:n 3 momentin 2 kohta yhteensopiva direktiivin 2015/2302 kanssa siltä osin kuin matkustajalla ei ole kyseisen säännöksen mukaan oikeutta korvaukseen sopimuksenvastaisuuden perusteella, jos matkanjärjestäjä näyttää toteen, että sopimuksenvastaisuus johtuu sellaisen kolmannen osapuolen tuottamuksesta, jolla ei ole yhteyttä matkapakettisopimukseen sisältyvien matkapalvelujen suorittamiseen, ja on ennalta arvaamaton tai väistämätön.

19 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan direktiivin 2015/2302 14 artiklan 3 kohdan b alakohdassa suljetaan pois matkustajan oikeus saada asianomaiselta matkanjärjestäjältä vahingonkorvausta, jos matkanjärjestäjä osoittaa, että sopimuksenvastaisuus johtuu sellaisesta kolmannesta osapuolesta, jolla ei ole yhteyttä kyseessä olevaan matkapakettisopimukseen sisältyvien matkapalvelujen suorittamiseen, ja että kyseinen sopimuksenvastaisuus on ennalta arvaamaton tai väistämätön, eikä kyseisen matkanjärjestäjän tarvitse osoittaa tämän kolmannen osapuolen tuottamusta. Matkalain 50 §:n 3 momentin 2 kohdassa matkanjärjestäjälle asetettu velvollisuus näyttää toteen kolmannen osapuolen tuottamus on kyseisen tuomioistuimen

mukaan ristiriidassa direktiivillä 2015/2302 toteutetun täydellisen yhdenmukaistamisen kanssa, sellaisena kuin siitä säädetään kyseisen direktiivin 4 artiklassa; tämän vahvistaa se, miten matkapaketeista, pakettilomista ja pakettikiertomatkoista 13.6.1990 annetun neuvoston direktiivin 90/314/ETY (EYVL 1990, L 158, s. 59), joka on kumottu direktiivillä 2015/2302, 8 artiklaa on perinteisesti tulkittu. Tuottamusta koskevan edellytyksen mukaan on suoritettava sekä objektiivinen tutkinta eli menettelyn lainvastaisuuden arviointi että subjektiivinen tutkinta eli tekijän menettelyn arviointi, vaikka tästä ei säädetä direktiivissä 2015/2302.

20 Kun otetaan huomioon se, että pääasian vastaaja on suorittanut kyseessä olevan matkapakettisopimuksen mukaiset palvelut pääasian kantajille vain hyvin osittain, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii toiseksi sitä kysymystä, voidaanko direktiivin 2015/2302 14 artiklan 1 kohdan nojalla hyväksyä pääasian kantajien vaatimus sen hinnan palauttamisesta kokonaisuudessaan, jonka he ovat maksaneet pääasian vastaajalle matkapaketistaan.

21 Se huomauttaa tältä osin, että ilmaisuun ”asianmukainen hinnanalennus” sisältyy leksikaaliselta kannalta myös suurin mahdollinen alennus ja siis että tämä ilmaisu mahdollistaa matkustajien maksaman hinnan palauttamisen kokonaisuudessaan. Tällainen suurin mahdollinen alennus on sen mukaan perusteltu, jos katsotaan, että asianomainen matkanjärjestäjä on suorittanut palvelun, jolla ei ole arvoa.

22 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tämä suurin mahdollinen alennus voi olla perusteltu myös silloin, kun matkustajat joutuvat tilanteeseen, jossa on kyse vakavasta sopimuksenvastaisuudesta. Direktiivin 2015/2302 johdanto-osan kolmas perustelukappale, josta ilmenee, että kyseisen direktiivin tavoitteena on myötävaikuttaa kuluttajansuojan korkean tason saavuttamiseen, tukee tätä lähestymistapaa. Kun otetaan huomioon tämä tavoite, sopimuksenvastaisuuden, jonka seurauksena asianomaisen matkanjärjestäjän suorittamalla palvelulla ei ole arvoa, on oltava vakava.

23 Kyseinen tuomioistuin pohtii kuitenkin, voidaanko silloin, kun matkustajat ovat saaneet vähimmäispalveluja vakavasta sopimuksenvastaisuudesta huolimatta, kuitenkin hyväksyä unionin lainsäätäjän asettamien tavoitteiden perusteella näiden matkustajien vaatimus siitä, että heidän maksamansa hinta palautetaan kokonaisuudessaan. Sen mielestä asian on oltava näin.

24 Kolmanneksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että Albanian viranomaisten ja pääasiassa kyseessä olevan hotellin omistajan välisen konfliktin, joka on pahentunut ja jota on käsitelty tiedotusvälineissä, vuoksi pääasian vastaajan voidaan elinkeinonharjoittajana katsoa olevan vastuussa siitä, ettei se ole ennakoinut tätä konfliktia.

25 Se pohtii tässä yhteydessä, onko direktiivin 2015/2302 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun asianmukaisen hinnanalennuksen saamista minkä hyvänsä sellaisen ajanjakson osalta, jota sopimuksenvastaisuus koskee, koskevan oikeuden ja kyseisen direktiivin 14 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun asianmukaisen korvauksen saamista kaikista sopimuksenvastaisuuden vuoksi aiheutuneista vahingoista koskevan oikeuden tavoitteena yksinomaan palauttaa asianomaisten sopimuspuolten välinen sopimuksen tasapaino, jos kyseessä on sopimuksenvastaisuus, vai ovatko nämä oikeudet myös seuraamuksenomaisia ja varoittavia kuluttajansuojan korkean tason varmistamiseksi.

26 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan on niin, että jos katsotaan, että unionin lainsäätäjä on direktiivin 2015/2302 antaessaan halunnut myös saada pakettimatkojen matkanjärjestäjät pidättymään sietämästä sopimuksenvastaisuutta, se, että kuluttajat ovat saaneet tiettyjä palveluja, ei siis estäisi heidän maksamiensa summien palauttamista kokonaisuudessaan. On näet mahdollista edellyttää, että matkanjärjestäjät analysoivat matkamarkkinoita tarkastamalla, onko olemassa konkreettisia riskejä sopimuksenvastaisuudesta. Oikeus asianmukaiseen hinnanalennukseen johtaisi siten täyteen kuluttajansuojaan, koska seuraamuksia määrättäisiin niissä tapauksissa, joissa tätä analyysiä ei ole tehty asianmukaisesti.

27 Neljänneksi ja viimeiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa selvittää, voiko julkisen vallan toimi kuulua direktiivin 2015/2302 3 artiklan 12 alakohdassa tarkoitetun väistämättömien ja poikkeuksellisten olosuhteiden käsitteen alaan. Se huomauttaa tältä osin, että tällaisen toimen adressaatti ei voi vaikuttaa tähän toimeen, koska se on alisteisessa suhteessa asianomaiseen viranomaiseen. Kyseinen tuomioistuin katsoo kuitenkin, että tällaisen toimen antamiseen johtava hallintomenettely perustuu oikeussääntöihin, se kestää tietyn ajan ja toimen adressaatti voi osallistua siihen. Toimen adressaatti voi lisäksi riitauttaa kyseisen toimen. Se huomauttaa niin ikään, että direktiivin 2015/2302 johdanto-osan 31 perustelukappaleessa unionin lainsäätäjä täsmentää väistämättömien ja poikkeuksellisten olosuhteiden käsitettä. Tällaisia olosuhteita ovat muun muassa sota, terrorismi, vakavan taudin esiintyminen matkakohteessa tai luonnonkatastrofit, kuten tulvat, maanjäristykset tai sääolosuhteet, jotka tekevät mahdottomaksi turvallisen matkustamisen matkapakettisopimuksessa määritettyyn kohteeseen. Tämän luettelon perusteella ei voida päätellä, että sen kaltainen julkisen vallan toimi kuin päätös määrätä osa matkailuinfrastruktuuria tuhottavaksi merkitsee väistämätöntä ja poikkeuksellista olosuhdetta.

28 Tässä tilanteessa Sąd Rejonowy w Rzeszowie (Rzeszówin piirioikeus, Puola) päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko [direktiivin 2015/2302] 14 artiklan 3 kohdan b alakohdan ja 4 artiklan säännöksiä tulkittava siten, että ne ovat esteenä [matkalain] 50 §:n 3 momentin 2 kohdan kaltaisen kansallisen säännöksen soveltamiselle siltä osin kuin kyseisen säännöksen mukaan matkanjärjestäjällä on velvollisuus näyttää toteen, että sopimuksenvastaisuus johtuu sellaisen kolmannen osapuolen tuottamuksesta, jolla ei ole yhteyttä matkapakettisopimukseen sisältyvien matkapalvelujen suorittamiseen, kun laiminlyönti on ennalta arvaamaton ja väistämätön?

2) Onko [direktiivin 2015/2302] 14 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansallisen oikeuden säännösten tulkinnalle, jonka mukaan asianmukaisena hinnanalennuksena minkä hyvänsä sellaisen ajanjakson osalta, jota sopimuksenvastaisuus koskee, voidaan vakavan sopimuksenvastaisuuden johdosta määrätä palautettavaksi matkustajien maksama hinta kokonaisuudessaan, vaikka matkustajat ovat saaneet osan matkanjärjestäjän suorittamista palveluista?

3) Onko [direktiivin 2015/2302] 14 artiklan 1 ja 2 kohtaa tulkittava siten, että oikeus hinnanalennukseen minkä hyvänsä sellaisen ajanjakson osalta, jota sopimuksenvastaisuus koskee, ja oikeus korvaukseen kaikista sopimuksenvastaisuudesta aiheutuneista vahingoista ovat luonteeltaan sellaisia, että niillä pyritään ainoastaan palauttamaan sopimuspuolten välinen tasapaino, vai ovatko kyseiset oikeudet myös seuraamuksenomaisia siten, että pakettimatkojen matkanjärjestäjät pidättyisivät niiden johdosta sietämästä sopimuksenvastaisuutta?

4) Onko [direktiivin 2015/2302] 3 artiklan 12 alakohtaa tulkittava siten, että julkisen vallan toimet, mukaan lukien hallituksen edustajan tekemä päätös hotellin purkamisesta, eivät kuulu väistämättömien ja poikkeuksellisten olosuhteiden käsitteen alaan?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 2015/2302 14 artiklan 3 kohdan b alakohtaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 4 artiklan kanssa, tulkittava siten, että se on esteenä kansallisen oikeuden säännökselle, jossa säädetään, että kun matkapakettipalvelujen sopimuksenvastaisuus johtuu kolmannesta osapuolesta, jolla ei ole yhteyttä näiden palvelujen suorittamiseen, ja on ennalta arvaamaton tai väistämätön, matkanjärjestäjän on osoitettava, että tämä sopimuksenvastaisuus johtuu kyseisen kolmannen osapuolen tuottamuksesta, jotta se voisi vapautua vastuustaan matkustajaan nähden.

30 Direktiivin 2015/2302 14 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaan matkustajalla ei ole oikeutta vahingonkorvaukseen, jos matkanjärjestäjä osoittaa, että sopimuksenvastaisuus johtuu kolmannesta osapuolesta, jolla ei ole yhteyttä matkapakettisopimukseen sisältyvien matkapalvelujen suorittamiseen, ja on ennalta arvaamaton tai väistämätön.

31 Koska direktiivissä 2015/2302 ei määritellä kyseisessä säännöksessä olevaa ilmaisua ”johtuu” eikä direktiivissä viitata nimenomaisesti jäsenvaltioiden oikeuteen sen merkityksen määrittämiseksi, tätä ilmaisua on tulkittava itsenäisesti ottamalla huomioon se tavanomainen merkitys, joka sillä on yleiskielessä, asiayhteys, jossa sitä käytetään, ja kyseisellä direktiivillä tavoiteltu päämäärä (ks. vastaavasti tuomio 8.6.2023, UFC – Que choisir ja CLCV, C-407/21, EU:C:2023:449, 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 30.4.2025, Galte, C-63/24, EU:C:2025:292, 28 ja 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

32 Ilmaisulla ”johtuu” tarkoitetaan sen tavanomaisen merkityksen mukaan, joka sillä on yleiskielessä, sitä, että teko on seurausta kyseisen henkilön menettelystä, mutta se ei välttämättä edellytä sitä, että tämä menettely merkitsee kyseiselle henkilölle joko sovellettavassa kansallisessa oikeudessa tai sopimusehdossa asetetun velvollisuuden tahallista tai huolimattomuudesta johtuvaa noudattamatta jättämistä. Direktiivin 2015/2302 14 artiklan 3 kohdan b alakohdassa oleva ilmaisu ”johtuu kolmannesta osapuolesta” kattaa näin ollen tosin myös tilanteen, jossa matkapalvelujen sopimuksenvastaisuus on seurausta kyseisen kolmannen osapuolen tuottamuksesta. Tällä ilmaisulla on kuitenkin laajempi merkitys, ja sen piiriin kuuluu myös tilanne, jossa tämä sopimuksenvastaisuus johtuu kyseisen kolmannen osapuolen sellaisesta menettelystä, joka ei merkitse tuottamusta.

33 Direktiivin 2015/2302 14 artiklan 3 kohdan b alakohdassa olevan ilmaisun ”johtuu” tavanomaisen merkityksen perusteella on näin ollen katsottava, että kyseisen säännöksen mukaan matkanjärjestäjä voi vapautua velvollisuudestaan maksaa matkustajalle vahingonkorvausta sopimuksenvastaisuuden vuoksi, jos se osoittaa, että tämä sopimuksenvastaisuus johtuu kolmannesta osapuolesta, eikä ole tarpeen osoittaa, että tämä sopimuksenvastaisuus johtuu kolmannen osapuolen tuottamuksesta.

34 Tätä tulkintaa tukee asiayhteys, jossa tätä ilmaisua käytetään. Direktiivin 2015/2302 13 ja 14 artiklassa, jotka kuuluvat kyseisen direktiivin IV lukuun, jonka otsikko on ”Matkapaketin toteuttaminen”, otetaan näet käyttöön pakettimatkojen järjestäjien sopimukseen perustuvan vastuun yhdenmukaistettu järjestelmä, jolle on ominaista näiden matkanjärjestäjien tuottamuksesta riippumaton vastuu ja niiden tapausten tyhjentävä määrittely, joissa matkanjärjestäjät voivat vapautua tästä vastuusta (ks. vastaavasti tuomio 12.1.2023, FTI Touristik (Matkapaketti Kanariansaarille), C-396/21, EU:C:2023:10, 25 kohta).

35 Erityisesti on todettava, että kyseisen direktiivin 13 artiklan, jonka otsikko on ”Vastuu matkapaketin toteuttamisesta”, 1 kohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että matkanjärjestäjä on vastuussa matkapakettisopimukseen sisältyvien matkapalvelujen toteuttamisesta riippumatta siitä, suorittavatko matkanjärjestäjä itse vai muut matkapalvelun tarjoajat nämä palvelut. Kyseisen artiklan 3 kohdassa täsmennetään tältä osin, että jos jotakin matkapalvelua ei suoriteta kyseisen sopimuksen mukaisesti, matkanjärjestäjän on lähtökohtaisesti korjattava laiminlyönti, ja niissä tilanteissa, joissa matkanjärjestäjä ei korjaa laiminlyöntiä, asianomaisella matkustajalla on oikeus hinnanalennukseen ja vahingonkorvaukseen kyseisen direktiivin 14 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisesti. Matkanjärjestäjä on siis lähtökohtaisesti vastuussa matkapakettipalvelujen suorittamatta jättämisestä, ja näin on riippumatta siitä, onko se tai ovatko sen palveluntarjoajat toimineet mahdollisesti tuottamuksellisesti näitä palveluja suorittaessaan.

36 Vaikka direktiivin 2015/2302 14 artiklan 2 kohdassa vahvistetaan periaate, jonka mukaan matkanjärjestäjällä on tuottamuksesta riippumaton vastuu kaikista vahingoista, joita matkustajalle on aiheutunut sopimuksenvastaisuudesta, kyseisen artiklan 3 kohdan mukaan matkanjärjestäjä voi kuitenkin vapautua tästä vastuusta osoittamalla, että sopimuksenvastaisuus kuuluu johonkin kyseisen 3 kohdan a–c alakohdassa tyhjentävästi luetelluista tapauksista. Näille kolmelle tapaukselle on yhteistä se, että sopimuksenvastaisuus on seurausta muusta kuin matkanjärjestäjästä eli matkustajasta itsestään, kolmannesta osapuolesta, jolla ei ole yhteyttä matkapalvelujen suorittamiseen, tai poikkeuksellisista olosuhteista. Kyseisen 3 kohdan b ja c alakohdassa asetetaan lisäedellytys, jonka mukaan kolmannesta osapuolesta johtuvan sopimuksenvastaisuuden tai poikkeuksellisten olosuhteiden on oltava väistämättömiä. Missään näistä kolmesta tapauksesta ei sitä vastoin ole kyse tuottamuksesta.

37 Direktiivillä 2015/2302 tavoitellun päämäärän osalta sen 1 artiklasta ilmenee lopuksi, että tarkoituksena on muun muassa myötävaikuttaa kuluttajansuojan korkean tason saavuttamiseen. Tämän tuomion 33 kohdassa kyseisen direktiivin 14 artiklan 3 kohdan b alakohdasta omaksutulla tulkinnalla voidaan taata tällainen kuluttajansuojan taso, koska matkanjärjestäjän, joka haluaa kyseisen säännöksen nojalla vapautua kyseessä olevien matkapalvelujen sopimuksenvastaisuuteen perustuvasta vastuustaan, on osoitettava paitsi se, että tämä sopimuksenvastaisuus johtuu kolmannesta osapuolesta, jolla ei ole yhteyttä näiden matkapalvelujen suorittamiseen, myös se, että tämä sopimuksenvastaisuus on ennalta arvaamaton tai väistämätön. Direktiivin 2015/2302 tarkoitus varmistaa tällainen kuluttajansuojan taso ei näin ollen voi yksinään oikeuttaa sitä, että matkanjärjestäjän on osoitettava kolmannen osapuolen tuottamus voidakseen vapautua sopimuksenvastaisuuteen perustuvasta vastuustaan asianomaiseen kuluttajaan nähden.

38 Lisäksi on niin, että koska direktiivin 2015/2302 4 artiklassa säädetään, että jollei toisin säädetä, jäsenvaltiot eivät saa kansallisessa lainsäädännössään pitää voimassa tai ottaa käyttöön tiukempia tai sallivampia säännöksiä, joiden tarkoituksena on varmistaa matkustajien suojan taso, joka poikkeaa kyseisessä direktiivissä vahvistetusta suojan tasosta, ja koska kyseisessä direktiivissä ei ole

säännöstä, jonka nojalla jäsenvaltiot voisivat ottaa käyttöön tai pitää voimassa säännöksiä, joiden tarkoituksena on varmistaa matkustajien suojan taso, joka poikkeaa kyseisen direktiivin 14 artiklan 3 kohdan b alakohdassa vahvistetusta suojan tasosta, jäsenvaltiot eivät voi pitää voimassa tai ottaa käyttöön kansallisen lainsäädännön säännöstä, jonka nojalla matkanjärjestäjät vapautetaan vahingonkorvausvelvollisuudestaan siinä tapauksessa, että matkapakettipalvelujen sopimuksenvastaisuus johtuu kolmannesta osapuolesta, jolla ei ole yhteyttä näiden palvelujen suorittamiseen, ainoastaan, jos matkanjärjestäjät osoittavat, että tämä sopimuksenvastaisuus johtuu kyseisen kolmannen osapuolen tuottamuksesta ja on ennalta arvaamaton tai väistämätön.

39 Direktiivin 2015/2302 14 artiklan 3 kohdan b alakohta on siis esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansallisen oikeuden säännökselle, jonka mukaan matkustajalla ei ole oikeutta saada asianomaiselta matkanjärjestäjältä mitään vahingonkorvausta matkapakettipalvelujen sopimuksenvastaisuuden vuoksi, joka johtuu kolmannesta osapuolesta, jolla ei ole yhteyttä näiden palvelujen suorittamiseen, pelkästään siinä tapauksessa, että kyseinen matkanjärjestäjä osoittaa, että sopimuksenvastaisuus johtuu tämän kolmannen osapuolen tuottamuksesta ja on ennalta arvaamaton tai väistämätön.

40 Kun kansalliset tuomioistuimet soveltavat kansallista lainsäädäntöä, niiden on kuitenkin tulkittava sitä mahdollisimman pitkälle kyseisen direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti, jotta sillä tarkoitettu tulos saavutettaisiin ja siten noudatettaisiin SEUT 288 artiklan kolmatta kohtaa (tuomio 11.7.2024, Plamaro, C-196/23, EU:C:2024:596, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

41 Kuten komissio on kirjallisissa huomautuksissaan todennut, tällainen yhdenmukainen tulkinta olisi mahdollinen siinä tapauksessa, että matkalain 50 §:n 3 momentissa käytetty puolankielinen käsite tuottamus ymmärrettäisiin tämän tuomion 33 kohdassa tarkoitetulla tavalla jostakin johtuvaksi, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on arvioitava.

42 Kaiken edellä esitetyn perusteella direktiivin 2015/2302 14 artiklan 3 kohdan b alakohtaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 4 artiklan kanssa, on tulkittava siten, että se on esteenä kansallisen oikeuden säännökselle, jossa säädetään, että matkanjärjestäjän on osoitettava silloin, kun matkapakettipalvelujen sopimuksenvastaisuus johtuu kolmannesta osapuolesta, jolla ei ole yhteyttä näiden palvelujen suorittamiseen, ja on ennalta arvaamaton tai väistämätön, että tämä sopimuksenvastaisuus johtuu kyseisen kolmannen osapuolen tuottamuksesta, jotta se voisi vapautua vastuustaan matkustajaan nähden.

Toinen kysymys

43 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 2015/2302 14 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että vaikka matkustaja on saanut osan matkanjärjestäjän suorittamista palveluista, asianmukainen hinnanalennus, johon matkustajalla on oikeus kyseisten palvelujen sopimuksenvastaisuuden vuoksi, voi merkitä asianomaisen matkapaketin hinnan palauttamista kokonaisuudessaan, jos tämä sopimuksenvastaisuus on vakava.

44 Direktiivin 2015/2302 14 artiklan 1 kohdan mukaan matkustajalla on ”oikeus asianmukaiseen hinnanalennukseen minkä hyvänsä sellaisen ajanjakson osalta, jota vaatimustenmukaisuuden laiminlyönti koskee, jollei matkanjärjestäjä näytä toteen, että vaatimustenmukaisuuden laiminlyönti johtuu matkustajasta”.

45 Kyseisessä säännöksessä tarkoitetun hinnanalennuksen on siis oltava oikeassa suhteessa koko siihen ajanjaksoon nähden, jonka ajan sopimuksenvastaisuus on kestänyt. Lisäksi on jo katsottu, että tämän hinnanalennuksen asianmukaisuuden arviointi, samoin kuin sopimuksenvastaisuuden toteaminen, on tehtävä objektiivisesti ottaen huomioon tehtyyn matkapakettisopimukseen perustuvat matkanjärjestäjän velvoitteet (tuomio 12.1.2023, FTI Touristik (Matkapaketti Kanariansaarille), C-396/21, EU:C:2023:10, 39 kohta).

46 Direktiivin 2015/2302 14 artiklan 1 kohdasta ja 3 artiklan 13 alakohdasta näet ilmenee, kun niitä luetaan yhdessä, että matkanjärjestäjien velvollisuutta myöntää tällainen hinnanalennus arvioidaan ainoastaan matkapakettisopimukseen sisältyvien sellaisten matkapalvelujen osalta, joita ei suoriteta tai jotka suoritetaan virheellisesti, kun otetaan huomioon, että tällaisesta sopimuksesta asianomaiselle matkanjärjestäjälle aiheutuvia velvollisuuksia ei voida tulkita suppeasti ja niihin kuuluvat siis paitsi kyseisessä sopimuksessa nimenomaisesti määrätyt velvollisuudet myös velvollisuudet, jotka liittyvät siihen sopimuksen tarkoituksen vuoksi (ks. vastaavasti tuomio 12.1.2023, FTI Touristik (Matkapaketti Kanariansaarille), C-396/21, EU:C:2023:10, 37 ja 38 kohta).

47 Kyseessä olevan hinnanalennuksen asianmukaisuuden arvioinnin on siis perustuttava arvioon niiden kyseiseen matkapakettiin sisältyvien matkapalvelujen arvosta, joita ei ole suoritettu tai jotka on suoritettu virheellisesti, ottamalla huomioon suorittamatta jättämisen tai virheellisen suorittamisen kesto sekä kyseisen matkapaketin arvo. Matkapaketin hinnanalennuksen on vastattava niiden matkapalvelujen arvoa, joita ei ole suoritettu sopimuksen mukaisesti (tuomio 12.1.2023, FTI Touristik (Matkapaketti Kanariansaarille), C-396/21, EU:C:2023:10, 39 kohta). Mitä vakavampi suorittamatta jättäminen tai virheellinen suorittaminen on, sitä suurempi hinnanalennuksen on oltava, jotta sitä voidaan pitää asianmukaisena.

48 Kun sopimuksenvastaisuus koskee kaikkia matkustajalle suoritettuja matkapalveluja ja kun asianomainen matkanjärjestäjä ei osoita, että sopimuksenvastaisuus johtuu matkustajasta, matkustajalla on direktiivin 2015/2302 14 artiklan 1 kohdan nojalla oikeus siihen, että matkanjärjestäjä palauttaa asianomaisen matkapaketin hinnan kokonaisuudessaan.

49 Kun otetaan huomioon se, että direktiivin 2015/2302 tavoitteena on – kuten sen 1 artiklassa todetaan – myötävaikuttaa kuluttajansuojan korkean tason saavuttamiseen, matkustajalla on lisäksi oltava myös kyseisen direktiivin 14 artiklan 1 kohdan nojalla oikeus siihen, että asianomaisen matkapaketin hinta palautetaan hänelle kokonaisuudessaan, jos tiettyjen palvelujen suorittamisesta huolimatta sopimuksenvastaisuus on niin vakava, että tästä paketista tulee tarkoitukseton, ja jos pakettimatkalla ei siis objektiivisesti tarkasteltuna ole enää matkustajalle merkitystä. Kun tämä sopimuksenvastaisuus on niin laaja, ettei suoritetuilla palveluilla ole enää kyseisen matkapaketin tarkoituksen kannalta merkitystä ja niistä on tullut arvottomia, kyseinen sopimuksenvastaisuus vastaa näet tosiasiallisesti matkapakettisopimukseen sisältyvien matkapalvelujen suorittamatta jättämistä, joka antaa oikeuden matkapaketin hinnan palauttamiseen kokonaisuudessaan viimeksi mainitun säännöksen nojalla.

50 Nyt käsiteltävässä tapauksessa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on näin ollen arvioitava kaikkien olosuhteiden perusteella, ovatko pääasiassa kyseessä olevat purkutyöt, rakennustyöt ja ravintolapalvelujen puutteet johtaneet siihen, että pääasian kantajien pakettimatkasta on tullut tarkoitukseton ja että objektiivisesti tarkasteltuna pääasian kantajilla ei enää ollut intressiä siihen. Jos ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tulee tähän

johtopäätökseen, pääasian kantajilla on sen kansallisen säännöstön nojalla, jolla direktiivin 2015/2302 14 artiklan 1 kohta saatetaan osaksi Puolan oikeusjärjestystä, oltava oikeus siihen, että pääasian vastaaja palauttaa matkanjärjestäjänä kyseisen matkapaketin hinnan kokonaisuudessaan.

51 Kaiken edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2015/2302 14 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että vaikka matkustaja on saanut osan matkanjärjestäjän suorittamista palveluista, asianmukainen hinnanalennus, johon matkustajalla on oikeus kyseisten palvelujen sopimuksenvastaisuuden vuoksi, voi merkitä asianomaisen matkapaketin hinnan palauttamista kokonaisuudessaan, jos tämä sopimuksenvastaisuus on niin vakava, että objektiivisesti tarkasteltuna kyseisellä matkustajalla ei tämän pakettimatkan tarkoituksen perusteella ole enää intressiä siihen.

Kolmas kysymys

52 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 2015/2302 14 artiklan 1 ja 2 kohtaa tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä säädettyjen oikeuden asianmukaiseen hinnanalennukseen minkä hyvänsä sellaisen ajanjakson osalta, jota sopimuksenvastaisuus koskee, ja oikeuden saada korvaus kaikista vahingoista, joita sopimuksenvastaisuudesta aiheutuu, tarkoituksena on yksinomaan palauttaa matkanjärjestäjien ja matkustajien välinen sopimuksen tasapaino, kun otetaan huomioon matkanjärjestäjien tosiasiallisesti suorittamat palvelut ja matkustajien maksama hinta, vai onko näiden oikeuksien tarkoituksena myös seuraamusten määrääminen matkanjärjestäjille, jotta heidät saadaan pidättymään sietämästä sopimuksenvastaisuutta.

53 Puolan hallitus kyseenalaistaa tämän kysymyksen tutkittavaksi ottamisen sillä perusteella, että syyt, joiden vuoksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii näiden oikeuksien tarkoitusta, eivät käy riittävällä tavalla ilmi ennakkoratkaisupyynnöstä.

54 Tältä osin on huomautettava, että SEUT 267 artiklassa käyttöön otetussa unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisessä yhteistyössä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimella on siten lähtökohtaisesti velvollisuus antaa ennakkoratkaisu (tuomio 27.6.2024, Gestore dei Servizi Energetici, C-148/23, EU:C:2024:555, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

55 Tästä seuraa, että unionin oikeutta koskevilla kysymyksillä oletetaan olevan merkitystä asian ratkaisemisen kannalta. Unionin tuomioistuin voi kieltäytyä vastaamasta kansallisen tuomioistuimen esittämään ennakkoratkaisukysymykseen ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin säännön tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä pääasian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (tuomio 27.6.2024, Gestore dei Servizi Energetici, C-148/23, EU:C:2024:555, 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

56 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee kuitenkin riittävällä tavalla, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa selvittää, onko direktiivin 2015/2302 14 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädettyjen asianmukaista hinnanalennusta ja asianmukaista vahingonkorvausta koskevien matkustajien oikeuksien tarkoituksena myös määrätä matkanjärjestäjille seuraamuksia ja ehkäistä näitä

ennakolta siten, että tämän alennuksen ja tämän vahingonkorvauksen määrää määritettäessä on otettava huomioon se, että niiden tarkoituksena on määrätä matkanjärjestäjille seuraamuksia. Kolmas kysymys voidaan siis ottaa tutkittavaksi.

57 Tähän kysymykseen annettavasta vastauksesta on huomautettava, että direktiivin 2015/2302 14 artiklan 1 ja 2 kohdan sanamuodosta ilmenee, että jollei kyseisissä säännöksissä säädetyistä poikkeuksista muuta johdu, jäsenvaltioiden on varmistettava, että matkustajilla on oikeus saada matkanjärjestäjiltä minkä hyvänsä sellaisen ajanjakson osalta, jota sopimuksenvastaisuus koskee, asianmukainen hinnanalennus ja kaikista vahingoista, joita tästä sopimuksenvastaisuudesta aiheutuu, asianmukainen korvaus. Kun kyseisessä säännöksessä annetaan nämä oikeudet matkustajille, sillä voidaan palauttaa matkapakettisopimusten tekohetkellä vallinnut sopimuksen tasapaino, koska sen mukaan on mahdollista yhtäältä vaatia matkanjärjestäjiä vahvistamaan uusi hinta, joka vastaa tosiasiallisesti suoritettuja palveluja, ja toisaalta saada matkanjärjestäjiltä korvaus vahingosta, joka asianomaisille matkustajille on aiheutunut sopimuksenvastaisuudesta.

58 Direktiivin 2015/2302 14 artiklan 1 ja 2 kohdan sanamuodon tai asiayhteyden, johon kyseinen säännös kuuluu, perusteella ei sitä vastoin voida katsoa, että siinä säädettyjen oikeuksien myöntämisellä matkustajille olisi myös tarkoitus mahdollistaa seuraamusten määrääminen matkanjärjestäjille sopimuksenvastaisuuden vuoksi. Kyseisessä säännöksessä tai kyseisen direktiivin 13 artiklassa, jossa säädetään matkanjärjestäjien sopimukseen perustuvan vastuun yhdenmukaistetusta järjestelmästä, ei säädetä mahdollisuudesta velvoittaa matkanjärjestäjät maksamaan rangaistuksen luonteista vahingonkorvausta. Direktiivin 2015/2302 25 artiklassa, jossa säädetään, että jäsenvaltioiden on annettava säännöt, jotka koskevat seuraamuksia, joita sovelletaan kyseisen direktiivin nojalla annettujen kansallisten säännösten rikkomisiin, vahvistetaan, että näiden oikeuksien myöntämisellä matkustajille ei ole tarkoitus mahdollistaa seuraamusten määräämistä matkanjärjestäjille.

59 Myöskään se, että direktiivin 2015/2302 tavoitteena on myötävaikuttaa kuluttajansuojan korkean tason saavuttamiseen, ei voi yksinään oikeuttaa kyseisen direktiivin 14 artiklan 1 ja 2 kohdan sellaista tulkintaa, jonka mukaan kyseisen säännöksen tavoitteena on myös seuraamusten määrääminen matkanjärjestäjille. Tällainen suojan taso on näet jo saavutettu kyseisellä direktiivillä, kun siinä annetaan nämä oikeudet matkustajille heidän ja matkanjärjestäjien välisen sopimuksen tasapainon palauttamiseksi sopimuksenvastaisuustilanteessa.

60 Edellä esitetyn perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2015/2302 14 artiklan 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä säädettyjen oikeuden asianmukaiseen hinnanalennukseen minkä hyvänsä sellaisen ajanjakson osalta, jota sopimuksenvastaisuus koskee, ja oikeuden saada korvaus kaikista vahingoista, joita sopimuksenvastaisuudesta aiheutuu, tarkoituksena on palauttaa matkanjärjestäjien ja matkustajien välinen sopimuksen tasapaino eikä määrätä matkanjärjestäjille seuraamuksia.

Neljäs kysymys

61 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee neljännellä kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 2015/2302 3 artiklan 12 alakohtaa tulkittava siten, että tilanteet, jotka johtuvat julkisen vallan toimista, kuten matkailuinfrastruktuurin purkaminen viranomaisen päätöksen nojalla, eivät kuulu kyseisessä säännöksessä tarkoitetun väistämättömien ja poikkeuksellisten olosuhteiden käsitteen alaan.

62 Tältä osin on huomautettava, että direktiivin 2015/2302 3 artiklan 12 alakohdan mukaan väistämättömien ja poikkeuksellisten olosuhteiden käsitteellä tarkoitetaan ”tilannetta, johon tällaiseen tilanteeseen vetoava osapuoli ei voi vaikuttaa ja jonka seurauksia ei olisi voitu välttää, vaikka kaikki kohtuulliset toimenpiteet olisi toteutettu”.

63 Kyseisen direktiivin johdanto-osan 31 perustelukappaleessa selvennetään kyseisen käsitteen ulottuvuutta, kun siinä mainitaan, että ”tällaisiin olosuhteisiin voivat kuulua esimerkiksi sota, muut vakavat turvallisuusongelmat kuten terrorismi, merkittävät riskit ihmisten terveydelle kuten vakavan taudin esiintyminen matkakohteessa tai luonnonkatastrofit kuten tulvat, maanjäristykset tai sääolosuhteet, jotka tekevät mahdottomaksi matkapakettisopimuksessa määritetyn turvallisen matkustamisen kohteeseen”.

64 Unionin tuomioistuin on lisäksi jo todennut, että väistämättömien ja poikkeuksellisten olosuhteiden käsite muistuttaa ylivoimaisen esteen käsitettä, koska sillä tarkoitetaan sen osapuolen, joka vetoaa niihin, tahdosta riippumattomia, epätavallisia ja ennalta-arvaamattomia olosuhteita, joiden seurauksia ei kaikkea huolellisuutta noudattamallakaan olisi voitu välttää. Vaikka direktiivissä 2015/2302 ei viitata lainkaan ylivoimaiseen esteeseen, unionin tuomioistuin on siis katsonut, että tällä väistämättömien ja poikkeuksellisten olosuhteiden käsitteellä konkretisoidaan ylivoimaisen esteen käsite ja se merkitsee kyseisen käsitteen tyhjentävää täytäntöönpanoa kyseisen direktiivin yhteydessä (ks. vastaavasti tuomio 8.6.2023, UFC – Que choisir ja CLCV, C-407/21, EU:C:2023:449, 54 ja 56 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

65 Unionin tuomioistuin on lisäksi katsonut, että direktiivin 2015/2302 3 artiklan 12 alakohdassa tarkoitettu ilmaisu ”väistämättömät ja poikkeukselliset” koskee vain tilanteita, jotka olivat ennakoimattomia (ks. vastaavasti tuomio 29.2.2024, Tez Tour, C-299/22, EU:C:2024:181, 74 kohta).

66 Tästä seuraa, että julkisen vallan toimista johtuvat tilanteet voivat kuulua direktiivin 2015/2302 3 artiklan 12 alakohdassa tarkoitetun väistämättömien ja poikkeuksellisten olosuhteiden käsitteen alaan vain, jos näihin tilanteisiin vetoava osapuoli ei voi vaikuttaa niihin ja jos niiden seurauksia ei olisi voitu välttää, vaikka kaikki kohtuulliset toimenpiteet olisi toteutettu, mikä tarkoittaa sitä, että nämä olosuhteet eivät riipu sen osapuolen tahdosta, joka niihin vetoaa, ja ovat ennakoimattomia.

67 Julkisen vallan toimien toteuttamista säännellään yleensä sekä menettelysäännöillä että aineellisoikeudellisilla säännöillä, joilla taataan muun muassa se, että nämä toimet toteutetaan avoimesti eri intressien vertailun jälkeen. Näiden toimien täytäntöönpanoa edeltää lisäksi yleensä tietynlainen julkisuus. Tällaisten toimien toteuttamisesta johtuvat tilanteet eivät siis yleensä ole ennakoimattomia.

68 Nyt käsiteltävässä tapauksessa pääasian vastaaja katsoo, että kyseessä olevat purkutyöt ovat seurausta julkisen vallan toimesta, jota sen oli noudatettava, joten tästä toimesta johtuva sopimuksenvastaisuus merkitsee väistämätöntä ja poikkeuksellista olosuhdetta, joka vapauttaa sen vahingonkorvausvelvollisuudesta pääasian kantajiin nähden.

69 Tältä osin on muistutettava, että direktiivin 2015/2302 14 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaan matkustajalla ei ole oikeutta saada vahingonkorvausta, jos matkanjärjestäjä osoittaa, että sopimuksenvastaisuus johtuu väistämättömistä ja poikkeuksellisista olosuhteista.

70 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on näin ollen arvioitava, onko nyt käsiteltävässä tapauksessa pääasiassa kyseessä oleva infrastruktuurin purkaminen Albanian viranomaisten päätöksen nojalla luonut tilanteen, johon kyseinen matkanjärjestäjä ei voi vaikuttaa ja jolla on ollut seurauksia, joita ei olisi voitu välttää, vaikka kaikki kohtuulliset toimenpiteet olisi toteutettu. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tältä osin selvitettävä, onko kyseiselle matkanjärjestäjälle tai kyseessä olevalle matkailuinfrastruktuurin hallinnoijalle tiedotettu ennen tämän päätöksen tekemistä menettelystä, joka on johtanut päätöksen tekemiseen, tai ovatko ne jopa osallistuneet tähän menettelyyn tai onko niille ilmoitettu tämän päätöksen sisällöstä ennen sen täytäntöönpanoa. Tällainen matkailuinfrastruktuurin hallinnoijan saama tieto tai sen osallistuminen on riittävää, koska matkanjärjestäjän voidaan direktiivin 2015/2302 13 artiklan 1 kohdan nojalla katsoa olevan vastuussa mistä tahansa matkapalvelujen tarjoajiensa aiheuttamasta sopimuksenvastaisuudesta (ks. vastaavasti tuomio 18.3.2021, Kuoni Travel, C-578/19, EU:C:2021:213, 35 kohta).

71 Kun nämä tahot ovat näin osallistuneet tai niille on näin tiedotettu, kyseessä olevaa infrastruktuurin purkamista ei voida pitää ennakoimattomana. Sopimuksenvastaisuutta tällaisen purkamisen vuoksi ei voida pitää sellaisena tilanteena, johon asianomainen matkanjärjestäjä ei voi vaikuttaa ja jonka seurauksia ei olisi voitu välttää, vaikka kaikki kohtuulliset toimenpiteet olisi toteutettu. Jos kyseiselle matkanjärjestäjälle tai sen palveluntarjoajalle ilmoitetaan tällaisesta päätöksestä ja matkanjärjestäjällä on riittävästi aikaa voidakseen tarjota asianomaiselle matkustajalle vaaditulla huolellisuudella direktiivin 2015/2302 13 artiklan 5 kohdan mukaisesti matkapaketin jatkamiseksi soveltuvia vaihtoehtoisia järjestelyjä ennen kyseisen päätöksen täytäntöönpanoa, ei näet voida katsoa, ettei matkanjärjestäjä olisi voinut välttää kyseisestä päätöksestä aiheutuvia seurauksia. Tällaisessa tilanteessa tämä purkaminen ei voi kuulua direktiivin 2015/2302 14 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitetun väistämättömien ja poikkeuksellisten olosuhteiden käsitteen alaan.

72 Jos kyseessä olevan infrastruktuurin purkaminen Albanian viranomaisten päätöksen nojalla oli ennakoitavissa, tämä merkitsee mahdollisesti myös sitä, ettei voida katsoa, että asianomainen matkanjärjestäjä voi vapautua velvollisuudestaan maksaa pääasian kantajille vahingonkorvausta direktiivin 2015/2302 14 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla, jossa säädetään, että matkustajalla ei ole oikeutta vahingonkorvaukseen, jos matkanjärjestäjä osoittaa, että sopimuksenvastaisuus johtuu kolmannesta osapuolesta, jolla ei ole yhteyttä matkapakettisopimukseen sisältyvien matkapalvelujen suorittamiseen, ja on ennalta arvaamaton tai väistämätön.

73 Kaiken edellä esitetyn perusteella neljänteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2015/2302 3 artiklan 12 alakohtaa on tulkittava siten, että tilanteet, jotka johtuvat julkisen vallan toimista, kuten matkailuinfrastruktuurin purkamisesta viranomaisen päätöksen nojalla, eivät kuulu kyseisessä säännöksessä tarkoitetun väistämättömien ja poikkeuksellisten olosuhteiden käsitteen alaan, jos nämä toimet on toteutettu sellaisen menettelyn päätteeksi, jonka yhteydessä asianomaiset osapuolet, kuten kyseinen matkanjärjestäjä tai sen mahdolliset matkapalvelujen tarjoajat, ovat voineet saada niistä tiedon hyvissä ajoin ennen niiden täytäntöön panemista.

Oikeudenkäyntikulut

74 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kymmenes jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Matkapaketeista ja yhdistetyistä matkajärjestelyistä sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/83/EU muuttamisesta ja neuvoston direktiivin 90/314/ETY kumoamisesta 25.11.2015 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/2302 14 artiklan 3 kohdan b alakohtaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 4 artiklan kanssa,

on tulkittava siten, että

se on esteenä kansallisen oikeuden säännökselle, jossa säädetään, että matkanjärjestäjän on osoitettava silloin, kun matkapakettipalvelujen sopimuksenvastaisuus johtuu kolmannesta osapuolesta, jolla ei ole yhteyttä näiden palvelujen suorittamiseen, ja on ennalta arvaamaton tai väistämätön, että tämä sopimuksenvastaisuus johtuu kyseisen kolmannen osapuolen tuottamuksesta, jotta se voisi vapautua vastuustaan matkustajaan nähden.

2) Direktiivin 2015/2302 14 artiklan 1 kohtaa

on tulkittava siten, että

vaikka matkustaja on saanut osan matkanjärjestäjän suorittamista palveluista, asianmukainen hinnanalennus, johon matkustajalla on oikeus kyseisten palvelujen sopimuksenvastaisuuden vuoksi, voi merkitä asianomaisen matkapaketin hinnan palauttamista kokonaisuudessaan, jos tämä sopimuksenvastaisuus on niin vakava, että objektiivisesti tarkasteltuna kyseisellä matkustajalla ei tämän pakettimatkan tarkoituksen perusteella ole enää intressiä siihen.

3) Direktiivin (EU) 2015/2302 14 artiklan 1 ja 2 kohtaa

on tulkittava siten, että

kyseisessä säännöksessä säädettyjen oikeuden asianmukaiseen hinnanalennukseen minkä hyvänsä sellaisen ajanjakson osalta, jota sopimuksenvastaisuus koskee, ja oikeuden saada korvaus kaikista vahingoista, joita sopimuksenvastaisuudesta aiheutuu, tarkoituksena on palauttaa matkanjärjestäjien ja matkustajien välinen sopimuksen tasapaino eikä määrätä matkanjärjestäjille seuraamuksia.

4) Direktiivin 2015/2302 3 artiklan 12 alakohtaa

on tulkittava siten, että

tilanteet, jotka johtuvat julkisen vallan toimista, kuten matkailuinfrastruktuurin purkamisesta viranomaisen päätöksen nojalla, eivät kuulu kyseisessä säännöksessä tarkoitetun väistämättömien ja poikkeuksellisten olosuhteiden käsitteen alaan, jos nämä toimet on toteutettu sellaisen menettelyn päätteeksi, jonka yhteydessä asianomaiset osapuolet, kuten kyseinen matkanjärjestäjä tai sen mahdolliset matkapalvelujen tarjoajat, ovat voineet saada niistä tiedon hyvissä ajoin ennen niiden täytäntöön panemista.

Allekirjoitukset